

<i>ul tašpurīm v.</i>	nenapsala jsi mi
<i>naggārūm s.</i>	truhlář, tesař
<i>aṭarrad-ak-kum v.</i>	pošlu ti
<i>balāṭum s.</i>	život
<i>mītūtum s.</i>	smrt
<i>balṭūtum s.</i>	život
<i>taprusī v.</i>	rozhodla jsi
<i>tasruq-an-ni v.</i>	obětoval jsi mne
<i>ul iṭṭib v.</i>	nebyl(a) dobrý/á
<i>šīrum s.</i>	maso, tělo

Překlad (1)

1. s radostí mi pošli!
2. nechť tato pole brzy zavodní
3. jistě není tvým (f.) majetkem
4. a já jsem zle jednal
5. před bohem neměj velký strach!
6. záležitost mne trápila více než předtím
7. jako letos
8. od té doby, kdy se mému pánu daří dobře a mně se daří dobře, vrátila se má důvěra v tebe (dosl.: vrátil jsem se k tvé důvěře), (ale) ty jsi mi nenapsala a záležitost mé smrti nebo života jsi nerozhodla
9. pozítří ti pošlu truhláře
10. od té doby, co jsi mne obětoval za svůj život bohu Nergalovi, ani jeden den jsem se necítil dobře

10 Verba

10.1 Kořeny a kmeny

Kořen je nositelem sémantického významu slovesa (viz 4.3) a je tvořen zpravidla třemi radikály. Radikály slovesného kořene mohou být jak konsonanty, tak dlouhé vokály, např.

**prs* je kořen o 3 konsonantech

**bnī* nebo **qīš* jsou kořeny o 2 konsonantech a 1 vokálu.

Slovesa s tříkonsonantním kořenem bývají označována jako silná (kromě těch, jejichž prvním radikálem je *n-* nebo *w-*). Těchto sloves je zhruba 50 % z celkového počtu sloves, např.:

**prs*, **škn*, **mr*

Slovesa, v jejichž kořeni je hláska *w* nebo *j* nebo dlouhé vokály, jsou označována za slovesa slabá, např.:

**wbl*, **jnq*, **bnī*, **qīš*

K slabým slovesům se počítají rovněž kořeny, jejichž 2. a 3. konsonant je identický, např.:

**šdd*

Existuje i početně malá skupina sloves, jejichž kořen je tvořen čtyřmi radikály, např.:

**blkt*, **prkū*

Od slovesného kořene lze odvodit celou řadu verbálních a nominálních kmenů. Tyto kmeny se vytvářejí změnou vokalisace, připojováním prefixů, sufixů, infixů nebo reduplikací prostředního radikálu, např. od kořene **MḤR* lze odvodit tyto tvary:

<i>i-MḤuR</i>	„přijal(a)“
<i>i-MaḤḤaR</i>	„přijme“
<i>MāḤiR-ān-um</i>	„příjemce“
<i>MaḤīR-um</i>	„hodnota“
<i>MitḤāR-iš</i>	„rovným dílem“
<i>taMḤāR-um</i>	„bitva“

Součástí verbálních kmenů vytvořených od tříkonsonantních kořenů je kmenový vokál (mezi 2. a 3. konsonantem). Podle vokálu přítomného v préteritním kmene rozlišujeme 5 verbálních tříd:

1. třída (a/a): v přítomném i préteritním kmenech je vokál *-a-*

kořen * <i>šbt</i>	prés. kmen	prét. kmen
	* <i>šabbat</i>	* <i>šbat</i>

3. os. sg.	<i>i-šabbat</i> „on(a) bere“	<i>i-šbat</i> „vzal(a)“
------------	------------------------------	-------------------------

2. třída (i/i): v přítomném i minulém kmeni je vokál *-i-*
 kořen **pqd* prés. kmen prét. kmen
 **paqqid* **pqid*
 3. os. sg. *i-paqqid* „on(a) svěčuje“ *i-pqid* „svěřil(a)“

3. třída (u/u): v přítomném i minulém kmeni je vokál *-u-*
 kořen **rgm* prés. kmen prét. kmen
 **raggum* **rgum*
 3. os. sg. *i-raggum* „on(a) požaduje“ *i-rgum* „požadoval(a)“

4. třída (a/u): v přítomném kmeni je vokál *-a-*, zatímco v minulém kmeni je vokál *-u-*
 kořen **prs* prés. kmen prét. kmen
 **parras* **prus*
 3. os. sg. *i-parras* „on(a) odděluje“ *i-prus* „oddělil(a)“

5. třída (a/i): v přítomném kmeni je vokál *-a-*, zatímco v minulém kmeni je vokál *-i-*
 kořen **wbl* prés. kmen prét. kmen
 **wabbal* **wbil*
 3. os. sg. *ubbal* „on(a) přináší“ *ū-bil* „přinesl(a)“

Změnou vokalisace, reduplikací, nebo i pomocí prefixů, sufixů či infixů se vytvářejí čtyři skupiny kmenů, které se označují římskými číslicemi I–IV. Setkáváme se též s tradičními označeními G (německy Grundstamm) pro I. kmeny, D (německy Doppelungsstamm) pro II. kmeny, Š (hebrejsky šaf'el) pro III. kmeny a N (hebrejsky ni'al) pro IV. kmeny.

K finitním tvarům slovesným řadíme stativ, přeseň, minulost, perfektem, imperativ, prekativ, kohortativ, prohibitiv a vetitiv. K nominálním tvarům odvozeným od slovesných kořenů patří participium aktivní, verbální substantivum a verbální adjektivum. Starobabylština nemá tvar, který by odpovídal infinitivu v indoevropských jazycích. Slovesa jsou uváděna v lexikálních pomůčkách v nominativu podstatného jména slovesného (*maḥārum* „přijetí“), které se v tradičním pojetí označuje jako infinitiv.

10.2 Nominální tvary odvozené od verbálních kořenů

10.2.1 Verbální substantivum

Verbální substantivum (v gramatikách dosud běžně označované jako infinitiv) odpovídá svým významem plně českému podstatnému jménu

slovesnému: *šaṭārum* „psaní“, *kašādum* „dospění, dobytí“, *alākum* „příchod“.

Vytváří se jak od základních kmenů (I), tak od kmenů rozšířených (II–IV). Jde o singularia tantum (viz 5.1.2.2), která se skloňují a vytvářejí status rectus i status constructus:

nom.	<i>šaṭārum</i>	<i>kašādum</i>
gen.	<i>šaṭārim</i>	<i>kašādīm</i>
akus.	<i>šaṭāram</i>	<i>kašādām</i>
st.c.	<i>kašād Bābilim</i> <i>adi alākt-šu</i>	„příjezd do Babylonu“ „až do jeho příchodu“

Verbální substantivum se někdy používá ve spojení s finitním slovesným tvarem tvořeným od téhož kořene (*figura etymologica*):

šapārum ul tašappar-am „neposíláš“ (dosl.: „posíláním neposíláš“)

Verbální substantivum se používá rovněž s předložkami *ana*, *ina*, *aššum* ve větách konstruovaných zastupujícími vedlejší větou:

dannum enšam ana lā ḥabālim „aby nepoškodil (dosl.: k nepoškození) silný slabého“

tupp-ī ina amārī-ka „když uvidíš (dosl.: v tvém zhlédnutí) mou tabulku“

10.2.2 Participium aktivní

Participium aktivní se deklinuje jako adjektivum a rozlišuje rod, číslo a pád. Může také vytvářet status constructus.

10.2.2.1 Tvoření

Participia aktivní mají v základních kmenech mezi 1. a 2. konsonantem vokál *-ā-* a mezi 2. a 3. konsonantem vokál *-i-*.

Schéma: $K_1 + \bar{a} - + K_2 + -i - + K_3 + \text{pádový sufix (s mimací)}$

pārisum „oddělující“, *lāmīdum* „učící se“

V rozšířených kmenech se tvoří prefixem *mu-* (viz níže kap. 24 a násl.).

10.2.2.2 Užití

Participia aktivní se mohou používat (zejména označují-li povolání, hodnosti ap.) jako substantiva. V těchto případech mají v plurálu koncovky substantiv:

sg. <i>ālīkum</i>	„jdoucí, posel“	pl. <i>ālīkū</i>	„poslové“
sg. <i>nāgirum</i>	„vyvolávající, herold“	pl. <i>nāgirū</i>	„heroldi“

10.2.3 Verbální adjektivum

Verbální adjektivum má mezi 1. a 2. konsonantem vokál *-a-* (viz 5.2).
Schéma: $K_1 + -a- + K_2 + K_3 +$ pádový sufix (s mimací)

ḥalqum „ztracený“

	sg.		pl.	
	m.	f.	m.	f.
nom.	<i>ḥalqum</i>	<i>ḥalqatum</i>	<i>ḥalqūtum</i>	<i>ḥalqātum</i>
gen.	<i>ḥalqim</i>	<i>ḥalqatim</i>	<i>ḥalqūtim</i>	<i>ḥalqātim</i>
akus.	<i>ḥalqam</i>	<i>ḥalqatam</i>	<i>ḥalqūtim</i>	<i>ḥalqātim</i>

Ve většině rozšířených kmenů (viz níže) se tvar verbálního adjektiva shoduje s tvarem verbálního substantiva.

10.3 Gramatické kategorie u sloves

U sloves rozeznáváme tyto gramatické kategorie:

- osobu: 1., 2., 3.
rod: maskulinum a femininum
číslo: singulár, plurál a duál
čas: přésens, préteritum, perfektum, stativ
způsob: indikativ, imperativ, prekativ, kohortativ, vetitiv, prohibitiv

Časování sloves

Jednotlivé slovesné tvary se tvoří tak, že se na slovesný kmen napojují buď jen sufixy (stativ, imperativ) nebo prefixy a sufixy (préteritum, přésens, perfektum), případně difixy.

V 2. os. sg. a 3. os. pl. existují zvláštní tvary pro maskulinum a femininum. Ojedinele jsou doloženy i tvary v 3. osobě duálu.

I. kmeny

Slovesa se časují pomocí následujících prefixů a sufixů, které se připojují k préteritnímu, přítomnému či perfektnímu kmeni:

	sg.	pl.
1. os.	<i>a-</i>	<i>ni-</i>
2. os. m.	<i>ta-</i>	<i>ta-...-ā</i>
f.	<i>ta-...-ī</i>	<i>ta-...-ā</i>
3. os. m.	<i>i-</i>	<i>i-...-ū</i>
f.	<i>i-</i>	<i>i-...-ā</i>

10.4 Préteritum

10.4.1 Tvoření

I. préteritní kmen se tvoří vložení vokálu (*a, i, u*) mezi druhý a třetí radikál kořene (viz 10.1). Od préteritních tvarů sloves se odvozují rovněž různé modální tvary (vetitiv, kohortativ, prekativ – viz kap. 17).

Préteritní tvary pro jednotlivé osoby se vytvářejí připojením výše uvedených konjugačních prefixů nebo difixů k préteritnímu kmeni.

Schéma: konj. prefix + $K_1 + K_2 + V + K_3$ (+ konj. sufix)

<i>*šbt</i>	<i>i-šbat</i>	„uchopil(a)“
<i>*pqd</i>	<i>i-pqid</i>	„svěřil(a)“
<i>*rpd</i>	<i>i-rpud</i>	„běžel(a)“
<i>*prs</i>	<i>i-prus</i>	„oddělil(a)“

Paradigma:

šabātum „uchopit“

	sg.	pl.
1. os.	<i>ašbat</i>	<i>nišbat</i>
2. os. m.	<i>tašbat</i>	<i>tašbatā</i>
f.	<i>tašbatī</i>	<i>tašbatā</i>
3. os. m.	<i>išbat</i>	<i>išbatū</i>
f.	<i>išbat</i>	<i>išbatā</i>

paqādum „svěřit“

	sg.	pl.
1. os.	<i>apqid</i>	<i>nipqid</i>
2. os. m.	<i>tapqid</i>	<i>tapqidā</i>
f.	<i>tapqidī</i>	<i>tapqidā</i>
3. os. m.	<i>ipqid</i>	<i>ipqidū</i>
f.	<i>ipqid</i>	<i>ipqidā</i>

parāsum „oddělit“

	sg.	pl.
1. os.	<i>aprus</i>	<i>niprus</i>
2. os. m.	<i>taprus</i>	<i>taprusā</i>
f.	<i>taprusī</i>	<i>taprusā</i>
3. os. m.	<i>iprus</i>	<i>iprusū</i>
f.	<i>iprus</i>	<i>iprusā</i>

10.4.2 Význam

Préteritem se vyjadřují děje a stavy, které se odehrály či trvaly v minulosti. Užívá se ho však rovněž v podmínkových větách po spojkce *šumma* (viz 29.1.6.1) a v souslednosti časové k vyjádření předminulého času (viz 29.2).